

Vladimir Vojvodić

PRIRODNE VRIJEDNOSTI I ZAŠTITA SKADARSKOG JEZERA*

NATURAL VALUES AND PROTECTION OF SKADAR LAKE

Uvaženi akademici, kolegice i kolege,
predstavnici štampe, radija i TV, dame i gospodo,

Čast mi je da vas u ime Organizacionog odbora i organizatora (CANU, Ministarstva zaštite životne sredine RCG i Javnog preduzeća "Nacionalni parkovi CG") pozdravim, sa željom da naučni skup naslovljen "PRIRODNE VRIJEDNOSTI I ZAŠTITA SKADARSKOG JEZERA" pomogne odgovornim institucijama naše republike pri rješavanju ekoloških zahvata neposrednog i dalekosežnog karaktera.

Dozvolite mi da vas podsjetim da je 20. septembra 1991.g. donijeta Deklaracija o Ekološkoj državi Crnoj Gori, kao i na drugi način iznijeta opredjeljenja državnih organa, da dalji razvoj Republike treba zasnivati na principima ekološkog razvoja, očuvanja i poboljšanja kvaliteta životne sredine. Tako, u predlogu "ZAKONA O ŽIVOTNOJ SREDINI", pored ostalog, u čl. 4 navodi se: "Zaštita životne sredine temelji se na poštovanju načela međunarodnog prava zaštite životne sredine, opšteprihvaćenih načela i naučnih saznanja". Uvažavajući opšteprihvaćena načela međunarodne zajednice, na primjeru ovog skupa već dolazi do izražaja potreba međunarodnog usaglašavanja principa djelovanja u odnosu na životnu sredinu, a to su zahtjevi Evropske zajednice ISO 9000 i BS 7750 koji predstavljaju veoma stroge i razrađene standarde, o čemu i te kako moramo danas i ubuduće voditi računa.

Kolegice i kolege, svjedoci smo, naročito u posljednje vrijeme, održavanja

* Pozdravna riječ predsjednika Organizacionog odbora akademika Vladimira Vojvodića, CANU, Podgorica

mnogih sastanaka (različitog karaktera) u svijetu i kod nas u Jugoslaviji, posvećenih problemima ekologije čovjeka i njegove okoline. Naši naučnici i stručnjaci često se služe i ističu podatke i iskustva visoko razvijenih industrijskih zemalja (i ja to radim ovom prilikom), a mnogo manje to čine na osnovu vlastitih podataka. Razlozi mogu biti opravdani ili ne, ali u svakom slučaju daleko manje egzaktnih podataka o zagađenju ili zaštiti životne sredine postoji u nas nego u pomenutim zemljama. Iz ovih razloga, problem zaštite pojedinih resursa - prirodnih dobara, bez obzira na neke zakonitosti očuvanja i zagađenja čovjekove sredine, u našim uslovima može izgledati različit u odnosu na neke nacionalne ili internacionalne kriterijume pojedinih zemalja. Tako, na primjer: ako mi prihvatimo da jedan čovjek u modernom tehnološki razvijenom društvu zahtijeva 700 galona vode dnevno (od 2725 do 3273 lit., prema tome da li je u pitanju mjera SAD (galon = 3.785 lit.) ili Brit. (galon = 4.546 lit.), i onda to pomnožimo sa milion stanovnika, stvara se problem za društvo i državu da "stvori" 720 miliona galona vode potrebne za jedan dan, što bi odgovaralo populaciji jednog velikog industrijskog grada. Ilustracije radi, Moskva troši 700 lit/24h na jednog stanovnika (oko 10 miliona stanovnika) dok Njemačka (podaci za Zapadnu) 3180 lit/24h, od čega 180 litara ide na piće, hranu, umivanje, pranje, a 3000 litara za ostale društvene potrebe.

Ako malo više posvetimo pažnju vodi, onda se moramo složiti da voda ima sveobuhvatni značaj i osoben kvalitet po tome što predstavlja neiscrpan prirodni resurs, a i pored toga snabdijevanje vodom postaje ograničeno u mnogim djelovima svijeta, pa i kod nas. To ne znači, u najširem smislu riječi, da u bliskoj budućnosti neće biti dovoljno vode. Voda u okeanima, atmosferi, padavine i dr. (tabela 1) više nego adekvatno može da zadovolji sve potrebe čovjeka u sadašnjim i budućim vremenima. Međutim, količina vode upotrebljivog kvantiteta i kvaliteta, prisutne na pravom mjestu i u pravom vremenu, nije neiscrpana. Iako je voda obnovljiva, zahtjev za upotrebljivu vodu je veći od snabdijevanja, naročito u zemljama zapadne civilizacije. Poznato je da se čovjek u prošlim vremenima naseljavao tamo gdje ima dovoljno vode. Moderan čovjek se doseljava čak i u pustinju, pa onda zahtijeva da mu se dovede voda. Industrija u procesima obrade sirovog materijala zahtijeva velike količine vode, i bez nje ne može da raste ili da se održava. Gradovi ne bi dostigli sadašnje razmjere - tzv. megapolisi, bez dovođenja vode sa udaljenih mjesta (rijeke, jezera). Voda koja stiže u gradove mora biti bistra i bez primjesa. Voda koja napušta gradove najčešće je opasno zagađena i, bez obzira na smjer oticanja (ili ponovnu upotrebu), zahtijeva prečišćavanje.

Današnja nauka i njena dostignuća su toliko inventivni, da će, vjerovatno, uspjeti u obezbjeđenju čovječanstva sa tehnologijama koje će kompenzovati destrukciju prirodnih resursa. Ali, ona sama neće moći korigovati oštećenja čovjekove okoline učinjena zbog hiperpopulacije stanovništva (na pojedinim mjestima zemljine kugle) i primjene tzv. nedisciplinovane tehnologije. Takođe ona neće moći da spriječi narušavanje fizičkog i psihičkog zdravlja čovjeka prouzrokovanog brzim promjenama u njegovoj sredini. Možda je suviše ovdje spomenuti da mnogi tipovi bolesti predstavljaju ekspresiju čovječjih propusta i teškoća adaptacije na okolinu, naročito u uslovima novih načina življenja, gdje se vazduh, voda i zemljište rapidno mijenjaju

(tabela 2). Savremen čovjek postao je efikasan činilac fizičke i hemijske promjene svoje sredine, prouzrokujući čak njenu modifikaciju na duže vrijeme, pa na taj način pomjera mjerac vremena evolucije spoljnog okruženja, komprimujući milenijume normalne evolucije u nekoliko dana ili mjeseci (primjer: podzemne i nadzemne nuklearne eksplozije, havarije nuklearnih elektrana, havarije u hemijskoj industriji regionalnih razmjera i dr.).

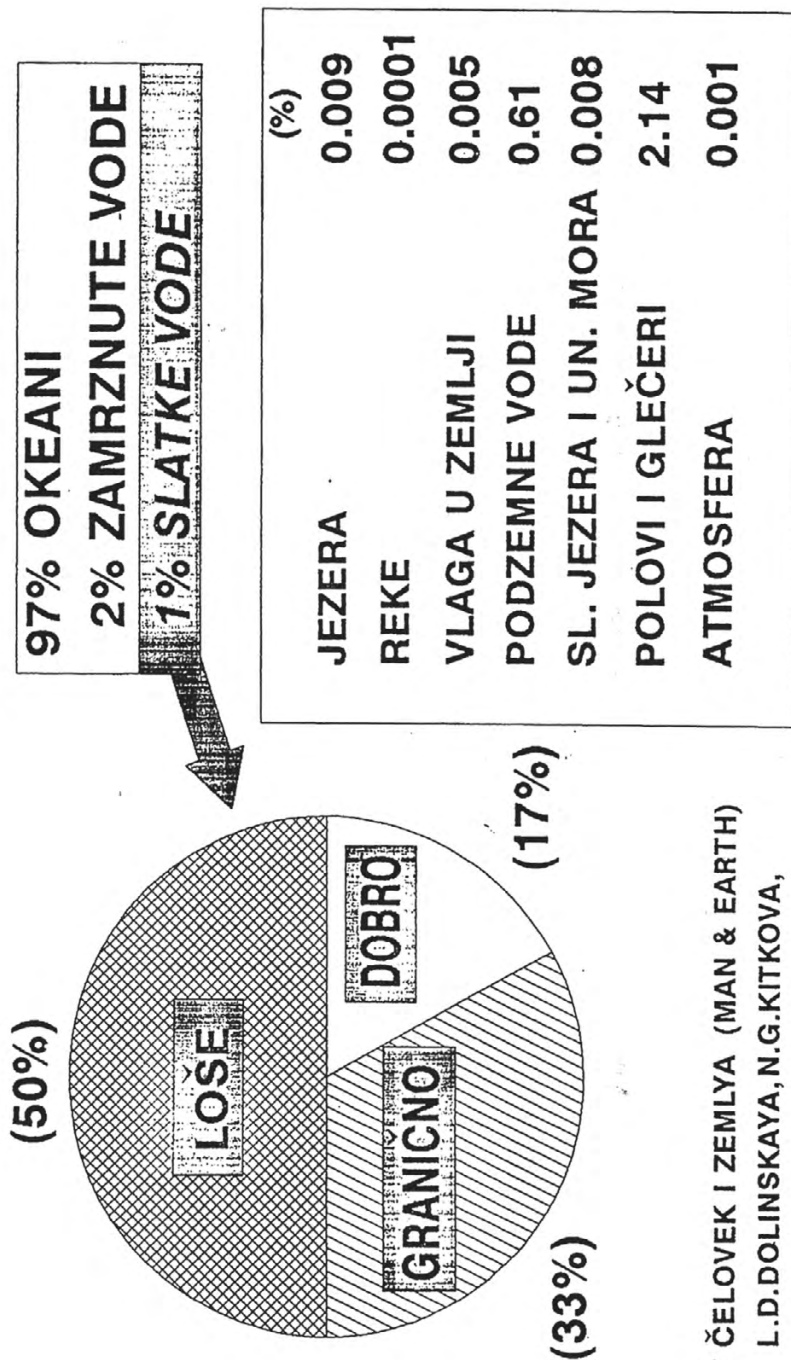
Koleginice i kolege, globalna i regionalna razmatranja ekoloških problema svakako mogu biti interesantna i za nas ako se ima u vidu da Skadarsko jezero sa svojim slivovima i odlivom vode pripada ovoj kategoriji. Područje Skadarskog jezera i njegovog sliva bilo je i do danas predmet brojnih istraživanja i zato očekujemo da ovaj naučni skup, sa preko 60 referata stručnjaka različitih profila, doprinese boljem i realnijem sagledavanju sadašnjeg ekološkog stanja u ovom dijelu Republike. Sa svoje strane CANU, kao jedan od organizatora naučnog skupa, očekuje od učesnika prezentaciju egzaktnih podataka naučnih i stručnih vrijednosti iz oblasti kao što su: hidrološka istraživanja, kvalitet vode uopšte i u odnosu na regionalni vodovod, dotok površinskih i podzemnih voda, hemijska zagađenja vode i zemljišta, geološka građa zemlje sliva Skadarskog jezera, flora i fauna Jezera i okoline sa eventualnim izmjenama, fon-gama zračenja, turističke i privredne vrijednosti Jezera i okoline, stanje lova i ribolova, plovidbeni putevi i zagađenja, higijensko-epidemiološka situacija okoline Jezera i dr.

Ukoliko se pokaže da postojeći nivo očuvanosti Skadarskog jezera i okoline opada, dužnost učesnika i cilj ovog skupa je da relevantnim institucijama RCG predloži postupke i mjere za smanjenje ili uklanjanje svih negativnih uticaja na bazen Skadarskog jezera i okoline.

U želji da svi mi što više čujemo i naučimo iz ove oblasti, pri čemu će, naravno biti i neusaglašenih ili čak oprečnih gledišta, ja vas još jednom pozdravljam i zahvaljujem.

tabela 1

STANJE I KVALITET VODA NA ZEMLJI *

* ČELOVEK I ZEMLJA (MAN & EARTH)
 L.D.DOLINSKAYA, N.G.KITKOVA,
 MOSKVA, 1994

tabela 2

STANJE I KVALITET ČOVJEKOVE SREDINE *

100 (%)

* ČELOVEK I ZEMLJA (MAN & EARTH)

L.D.DOLINSKAYA, N.G.KITKOVA,
MOSKVA, 1994

